

บทที่ 3

ระเบียบวิธีในการวิจัย

จากการศึกษาระบบการเลือกตั้งของไทย ซึ่งมีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมากกว่า 65 ปี โดยมีการนำวิธีการเลือกตั้งแบบทางอ้อมมาใช้กับการเลือกตั้งครั้งแรก ต่อมาก็ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งด้วยวิธีการเลือกตั้งแบบทางตรงทั้งหมด โดยใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียวตลอดมา จะมีข้อแตกต่างเกี่ยวกับวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะใช้วิธีแบ่งเขตรวมเขตหรือแบ่งเขตผสมรวมเขต ไม่ว่าจะใช้วิธีการเลือกตั้งแบบใดก็ไม่มีเครื่องชี้ให้เห็นว่าวิธีการเลือกตั้งที่ใช้ก่อให้เกิดผลเสียต่อความยุติธรรม หรือความไม่ชอบธรรมในความเป็นตัวแทนแตกต่างกันในแต่ละเขตเลือกตั้ง และมีความไม่เสมอภาคกันในการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละเขต

นักวิชาการที่มีความสนใจเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง มีความเห็นว่า ความไม่เป็นธรรมไม่ได้ยุติวิธีวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งว่าจะเป็นแบบแบ่งเขต หรือรวมเขต หรือเป็นแบบเรียงเบอร์หรือเบอร์เดียว หากอยู่ที่วิธีการคิดคะแนนของการเลือกตั้ง¹ โดยในประเด็นของการคิดคะแนนจากการศึกษาพบว่า ในการเลือกตั้งแบบรวมเขตผสมแบ่งเขตเขตหนึ่งไม่เกิน 3 คน หรือ ที่เรียกว่า การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ และใช้วิธีการคิดคะแนนเสียงข้างมากรอบเดียวดังที่ผ่านมา เกิดความไม่เป็นธรรมสูง เพราะจากผลการเลือกตั้งชี้ให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขต ได้รับคะแนนแตกต่างกันในแต่ละเขต บางเขตไม่มีความชอบธรรมในด้านความเป็นตัวแทน คะแนนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนได้รับมีคุณภาพแตกต่างกันในแต่ละเขต

¹จรรยา สุภาพ และพรรคดี ผ่องแผ้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แทนตำแหน่งที่ว่าง ของจังหวัดบุรีรัมย์ 28 สิงหาคม 2526. (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 161.

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องสภาพการเป็นตัวแทนในระบบการเลือกตั้งของไทย ที่ผู้วิจัยมีความสนใจจะทำการศึกษาไปปรึกษาอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิถึงแนวทางการศึกษา และขอคำแนะนำในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้รับคำชี้แนะจากท่านผู้รู้หลายท่านเป็นอย่างดี โดยเฉพาะได้ให้กรอบแนวความคิดหลักการและเหตุผลของการเลือกตั้งที่ให้ความเป็นธรรมในด้านความเสมอภาคในการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และความชอบธรรมในความเป็นตัวแทนของผู้ได้รับการเลือกตั้ง ผลดีและข้อบกพร่องของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากเขตละหนึ่งคน พรรคการเมืองที่มีความต่อเนื่อง มักจะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน รวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ และแนวทางการสรุปเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

2. เมื่อได้รับทราบกรอบแนวความคิดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารายละเอียดของการเลือกตั้งที่ใช้วิธีลงคะแนนแบบเสียงข้างมากเขตละคน ทำให้เห็นความไม่เป็นธรรมของความเป็นตัวแทนที่แท้จริง และความไม่เป็นธรรมในการลงคะแนนของผู้เลือกตั้งแต่ละเขต คุณภาพของการลงคะแนนในแต่ละเขตเลือกตั้งแตกต่างกัน ของระบบเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาระบบการเลือกตั้งแบบอื่น ๆ ตามแนวทางที่อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมารวบรวมไว้

3. นำกรอบแนวความคิดทฤษฎี และหลักการของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากเขตละคน ที่รวบรวมไว้ในบทที่ 2 มาคิดคำนวณตามหลักการดังกล่าว โดยใช้คะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 รวม 3 ครั้ง จากเอกสารข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4. คิดคำนวณเสียงสนับสนุนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนในแต่ละเขตเลือกตั้ง คำนวณหาอัตราการแข่งขันในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและโอกาสที่ผู้สมัครแต่ละคนจะได้รับเลือกในแต่ละเขตเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยจะคำนวณจากข้อมูลผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539

สำหรับการคำนวณสัดส่วนคะแนนของผู้เลือกพรรคในแต่ละพรรค ผู้วิจัยคำนวณหาอัตราส่วนดังกล่าวในระดับประเทศ

จากนั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความแตกต่างของโอกาสในการได้รับเลือกเป็นตัวแทนของประชาชนและการแข่งขันในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระดับคะแนนเสียงสนับสนุนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนได้รับจากประชาชนผู้เลือกตั้ง ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(จำนวนที่นั่ง)กับสัดส่วนคะแนนของผู้เลือกพรรคการเมืองแต่ละพรรคในภาพรวมทั้งประเทศ ว่ามีความเสมอภาคหรือไม่อย่างไร

5. เพื่อให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำในการคำนวณตามหลักการ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการคำนวณ และนำผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องด้วย

6. นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผล และทดสอบสมมุติฐานในการวิจัยพร้อมจัดทำสรุปข้อเสนอแนะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากตำราวิชาการ ทั้งของไทยและต่างประเทศ บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 รวม 3 ครั้งจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดรัฐศาสตร์ และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย หอสมุดกระทรวงมหาดไทย หอสมุดเนติบัณฑิตยสภา ศูนย์บริการค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมุ่งทดสอบเงื่อนไขตามสมมุติฐานการวิจัย และเพื่อให้เกิดความละเอียดรอบคอบแม่นยำในการวิเคราะห์ จึงขอรับทั้งข้อมูลจากแผ่นบันทึกข้อมูลผลการเลือกตั้งจากกองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง แล้วนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนวิธีการวิเคราะห์ได้ใช้หลักการเลือกตั้งเขตละหนึ่งคนและใช้วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียวมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยวิธีร้อยละ ซึ่งสามารถรู้ผลได้ง่าย อีกทั้งยังสะดวกอีกด้วย โดยมีขั้นตอนในการคิดคำนวณ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครแต่ละคน จำนวนผู้สมัครทั้งหมดในแต่ละเขต และจำนวนคะแนนที่แต่ละพรรคได้รับในแต่ละจังหวัด มาคำนวณหาผลลัพธ์ ตามหลักการ² ดังนี้

1. อัตราการแข่งขันในการเป็น ส.ส. = จำนวน ส.ส. ในเขตต่อจำนวนผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง
2. โอกาสที่จะได้รับเลือกเป็น ส.ส. = $\frac{\text{จำนวน ส.ส. ที่จะพึงมีในแต่ละเขตเลือกตั้ง}}{\text{จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดในเขตนั้น}} \times 100$
3. โอกาสได้รับเลือกตั้งน้อยมาก คือ ผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งต่ำกว่าร้อยละ 10
4. โอกาสได้รับเลือกตั้งน้อย คือ ผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งระหว่างร้อยละ 10-25
5. โอกาสได้รับเลือกตั้งมาก คือ ผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากกว่าร้อยละ 25
6. เสียงสนับสนุนของ ส.ส. แต่ละคน(i...n) ในเขตเลือกตั้ง = $\frac{\text{คะแนนเสียงทั้งหมดที่ ส.ส. คนที่ (i...n) ได้}}{\text{รับจากผู้เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง}} \times 100$
คะแนนเสียงรวมทั้งหมดของผู้สมัครทุกคนที่ได้รับจากผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น
7. ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อยมากคือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนต่ำกว่าร้อยละ 20
8. ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อยคือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนระหว่างร้อยละ 20 - 50
9. ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนข้างมากคือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนมากกว่าร้อยละ 50

² ศูนย์วิจัยนโยบายและการพัฒนา คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, "แนวทางการเลือกตั้ง ' 35,' เอกสารประกอบการเสวนาเรื่องแนวทางการเลือกตั้ง ' 35 จัดที่โรงแรมรามามาการ์เดน, วันที่ 25 ตุลาคม 2534, หน้า 17,26.(อัคราเนา)

10. สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือกพรรค(i...n)ในการเลือกตั้งทั่วประเทศ = $\frac{\text{คะแนนรวมที่ผู้สมัครที่สังกัดพรรค i ได้รับ}}{\text{คะแนนที่ผู้สมัครทุกคนได้รับในการเลือกตั้งทั่วประเทศ}} \times 100$

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลโอกาสที่ผู้สมัครจะได้รับเลือกตั้งมาจัดทำตารางสรุประดับโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งและระดับเสียงสนับสนุน โดยทำหมายเหตุแสดงให้เห็นความแตกต่างของการเป็นผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อย ด้วยเครื่องหมาย * และใช้เครื่องหมาย ** แทนการเป็นผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อยมาก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเป็นตัวแทนประชาชน

สำหรับการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของพรรคการเมืองว่ามีส่วนสัมพันธ์กับคะแนนที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับหรือไม่นั้น จะนำข้อมูลผลการเลือกตั้งมาคำนวณหาสัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงให้แก่แต่ละพรรคการเมืองทั่วประเทศในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด 3 สมัย (2535,2538,2539) แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อดูความสัมพันธ์ของสัดส่วนคะแนนในการเลือกตั้งแต่ละสมัยกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(จำนวนที่นั่ง)ที่พรรคได้รับเลือกเปรียบเทียบระหว่างพรรคการเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง(พรรคการเมืองเก่า)กับพรรคการเมืองที่ขาดความต่อเนื่อง(พรรคการเมืองใหม่)แต่ละพรรค โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาพรรคการเมืองเก่าและพรรคการเมืองใหม่เพื่อสะดวกในการศึกษา ดังนี้³

พรรคการเมืองเก่า หมายถึง พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่ 22 ธันวาคม 2522 ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ประกาศใช้บังคับและยังคงดำเนินกิจการมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ รวม 3 พรรค

พรรคการเมืองใหม่ หมายถึง พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นก่อนหรือหลังวันที่ 22 ธันวาคม 2522 ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ประกาศใช้บังคับแต่ไม่ได้ดำเนินกิจการทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพราะถูกศาลสั่งยุบเลิกพรรค หรือไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคดำรงไทย พรรคไท พรรคนำไทย พรรคประชากรไทย พรรคพลังธรรม พรรคพลังประชาชน พรรคมวชน พรรคราษฎร พรรคแรงงานไทย พรรคเสรีธรรม พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคเอกภาพ รวม 14 พรรค

ขั้นตอนที่ 3 เหาผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้ตามขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำตารางสรุปเปรียบเทียบ

³ พรรคประชาธิปัตย์, "65 ปี พรรคการเมืองไทย," เอกสารในงานพรรคการเมืองพบประชาชน ครั้งที่ 1 2540. (จัดสำเนา)

ตัวอย่างแสดงขั้นตอนการวิเคราะห์

เนื่องจากข้อมูลผลการเลือกตั้งมีเป็นจำนวนมากในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 มีเขตเลือกตั้งทั้งหมด 142 เขต การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 มีจำนวนเขตเลือกตั้ง ทั้งหมด 155 เขต และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 มีเขตเลือกตั้งทั้งหมด 156 เขต ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิธีการและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอแสดงตัวอย่างข้อมูล ขั้นตอนการคำนวณในแต่ละเขตเลือกตั้ง ดังนี้

ตัวอย่างข้อมูลผลการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 จังหวัดกระบี่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน มีเพียงเขตเลือกตั้งเดียว มีผู้ลงสมัครทั้งหมด 6 คน พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งหมด 3 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคความหวังใหม่ ผลการเลือกตั้ง⁴ ปรากฏ ดังนี้

เขต ที่	ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุลผู้สมัคร	หมายเลข ประจำตัว	สังกัดพรรค	คะแนน	ผลการ เลือกตั้ง
1	1	นายพิเชษฐ พันธุ์ชาตีกุล	1	ประชาธิปัตย์	94,356	ได้รับเลือก
	2	นายอุดม เอ่งฉ้วน	2	ประชาธิปัตย์	83,024	ได้รับเลือก
	3	นายสมเกียรติ กิตติธรวกุล	3	ชาติไทย	47,012	ไม่ได้
	4	นายสมบุรณ์ สิทธิมนตรี	5	ความหวังใหม่	25,460	ไม่ได้
	5	นายสวัสดิ์ พยายาม	4	ชาติไทย	4,341	ไม่ได้
	6	น.ส.ปาณณิสต์ดา มาศหวัง	6	ความหวังใหม่	3,097	ไม่ได้
รวม					257,290	คะแนน

⁴ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2538), หน้า 40.

จากข้อมูลผลการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น

$$\begin{aligned} \text{คะแนนเสียงรวมทั้งหมดของผู้สมัครทุกคน} &= 94,356+83,024+47,012+25,046 \\ \text{ที่ได้รับจากผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง} &+4,341+3,097 \\ &= 257,290 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

คะแนนรวมที่แต่ละพรรคได้รับในเขตเลือกตั้ง

$$\begin{aligned} \text{พรรคประชาธิปัตย์} &= 94,356+83,024 \\ &= 177,380 \text{ คะแนน} \\ \text{พรรคชาติไทย} &= 47,012+4,341 \\ &= 51,353 \text{ คะแนน} \\ \text{พรรคความหวังใหม่} &= 25,460+3,097 \\ &= 28,557 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลข้างต้นมาคำนวณเพื่อหาอัตราการแข่งขันในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสียงสนับสนุนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนในเขตเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

จังหวัดกระบี่มี 1 เขตเลือกตั้ง มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน มีผู้สมัครทั้งหมด 6 คน นำมาคำนวณหาอัตราการแข่งขันตามหลักเกณฑ์

$$\begin{aligned} \text{อัตราการแข่งขันในการเป็น ส.ส.} &= \text{จำนวน ส.ส. ในเขตต่อจำนวนผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง} \\ &= 2 : 6 \\ &= 1 : 3 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{โอกาสที่จะได้รับเลือกเป็น ส.ส.} &= \frac{\text{จำนวน ส.ส. ที่จะพึงมีในแต่ละเขตเลือกตั้ง}}{\text{จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดในเขตนั้น}} \times 100 \\ &= \frac{2 \times 100}{6} \\ &= 33.33 \% \end{aligned}$$

เสียงสนับสนุนของ ส.ส. แต่ละคน(i...n)ในเขตเลือกตั้ง	=	คะแนนเสียงทั้งหมดที่ ส.ส. คนที่(i...n) ได้รับจากผู้เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง	× 100
		คะแนนเสียงรวมทั้งหมดของผู้สมัครทุกคนที่ได้รับจากผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น	
เสียงสนับสนุนของ ส.ส. คนที่ 1 (นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล)	=	$\frac{94,356}{257,290} \times 100$	
			= 36.67 %
เสียงสนับสนุนของ ส.ส. คนที่ 2 (นายอาคม เห่งฉ้วน)	=	$\frac{83,024}{257,290} \times 100$	
			= 32.27 %

ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการคำนวณดังกล่าวข้างต้นกับข้อมูลผลการเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้งของทุกจังหวัด ในการเลือกตั้งสามสมัย(2535,2538,2539) และเพื่อความแม่นยำผู้วิจัยได้ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการคำนวณข้อมูลตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

ขั้นตอนที่ 2 นำผลการคำนวณที่ได้มาจัดทำตารางสรุปคะแนนเสียงที่ผู้แทนราษฎรทุกคนได้รับ (โปรดดูในภาคผนวก ค. ตารางผนวกที่ 3, 4 และ 5) โดยจำแนกคะแนนเสียงสนับสนุนออกเป็นตามระดับและทำเครื่องหมายตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อย คือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนระหว่างร้อยละ 20 - 50 และใช้เครื่องหมาย * แสดงเป็นสัญลักษณ์

ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนน้อยมาก คือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนต่ำกว่าร้อยละ 20 และใช้เครื่องหมาย ** แสดงเป็นสัญลักษณ์

ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนข้างมาก คือ ผู้แทนที่มีเสียงสนับสนุนเกินกว่าร้อยละ 50

จากข้อมูลจังหวัดกระบี่ดังกล่าวข้างต้นจัดทำตารางสรุปได้ ดังนี้

ลำดับ ที่	จังหวัด	เขต ที่	จำนวน ส.ส. (คน)	จำนวนผู้ สมัคร ในเขต (คน)	โอกาส ได้รับ เลือก (%)	เสียง สนับสนุน ส.ส.คนที่ 1 (%)	เสียง สนับสนุน ส.ส.คนที่ 2 (%)	เสียง สนับสนุน ส.ส.คนที่ 3 (%)
๑๑๑
2	กระบี่	1	2	6	33.33	36.67*	32.27*	-
๑๑๑

ขั้นตอนที่ 3 นำผลที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ 1 และจัดทำเป็นตารางสรุปข้อมูลจำแนก
ระดับคะแนนเสียงสนับสนุนตามขั้นตอนที่ 2 ของทุกเขตเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแต่ละสมัยมาสรุป
อภิปรายผล

จากข้อมูลที่คำนวณได้ตามตัวอย่างจะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งใน
จังหวัดกระบี่ ลำดับที่ 1 และ คนที่ได้รับเลือกตั้ง ลำดับที่ 2 มีคะแนนเสียงสนับสนุนน้อย คือร้อยละ
36.67 และ ร้อยละ 32.27 ตามลำดับ ผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบ
เดียวเขตละคนผสมเขตละหลายคนแต่ไม่เกินสามคนและให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเสียงได้เท่าจำนวน
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งเป็นผลให้ได้ผู้แทนที่ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ที่แท้
จริงของประชาชน

ตัวอย่างการหาสัดส่วนคะแนน

การหาสัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือกพรรคแต่ละพรรค ของทุกเขตเลือกตั้ง ในการ
เลือกตั้งแต่ละสมัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเสียงที่พรรคได้รับกับจำนวนที่นั่งที่พรรคได้รับ
ในการเลือกตั้งจากระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวเขตละคนผสมเขตละหลายคนแต่ไม่
เกินสามคน เนื่องจากข้อมูลผลการเลือกตั้งแต่ละสมัยมีเป็นจำนวนมากจึงขอยกตัวอย่างให้เห็นขั้น
ตอนการคำนวณเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ดังนี้



ตัวอย่าง ในการเลือกตั้งทั่วไปทั้งประเทศมีผู้สมัครทั้งหมด 400 คน มีพรรคการเมืองส่งสมาชิกของตนเข้าสมัครทั้งหมด 5 พรรค มีคะแนนรวมของผู้สมัครทุกคนในแต่ละพรรค คือ

พรรค ก.	ส่งผู้สมัครทั้งหมด	102 คน	คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคน	250,115 คะแนน
พรรค ข.	ส่งผู้สมัครทั้งหมด	80 คน	คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคน	134,660 คะแนน
พรรค ค.	ส่งผู้สมัครทั้งหมด	125 คน	คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคน	275,326 คะแนน
พรรค ง.	ส่งผู้สมัครทั้งหมด	33 คน	คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคน	59,751 คะแนน
พรรค จ.	ส่งผู้สมัครทั้งหมด	60 คน	คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคน	102,443 คะแนน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาคำนวณหาสัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือกพรรคการเมืองแต่ละพรรคในการเลือกตั้งทั้งประเทศโดยมีขั้นตอนการคำนวณตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครทุกคนทุกพรรคมาคำนวณหาคะแนนรวมที่ผู้เลือกตั้งไปใช้สิทธิลงคะแนนในการเลือกตั้งสมัยนั้น

$$\begin{aligned} \text{คะแนนรวมของผู้สมัครทุกคนและทุกพรรค} &= 250,115 + 134,660 + 275,326 \\ &\quad + 59,751 + 102,443 \\ &= 822,295 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{\text{คะแนนรวมของผู้สมัครที่สังกัดพรรค i ที่ได้รับ}}{\text{คะแนนที่ผู้สมัครทุกคนได้รับในการเลือกตั้งทั้งประเทศ}} \times 100 \\ \text{พรรค (i...n) ในการเลือกตั้งทั้งประเทศ} & \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{250,115 \times 100}{822,295} \\ \text{พรรค ก. ในการเลือกตั้งทั้งประเทศ} &= 30.42 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{134,660 \times 100}{822,295} \\ \text{พรรค ข. ในการเลือกตั้งทั้งประเทศ} &= 16.37 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{275,326 \times 100}{822,295} \\ \text{พรรค ค. ในการเลือกตั้งทั้งประเทศ} &= 33.48 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{59,751 \times 100}{822,295} \\ \text{พรรค ง. ในการเลือกตั้งทั่วประเทศ} &= 7.26 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{สัดส่วนคะแนนของผู้เลือกตั้งที่เลือก} &= \frac{102,443 \times 100}{822,295} \\ \text{พรรค จ. ในการเลือกตั้งทั่วประเทศ} &= 12.46 \% \end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่คำนวณได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำตารางสรุป (โปรดดูในภาคผนวก ค. ตารางผนวกที่ 9 , 10 และ 11)

พรรค	ผู้สมัครทั้งหมด (คน)	คะแนนที่ได้รับทั้งหมด (คะแนน)	สัดส่วนคะแนน (%)
ก.	102	250,115	30.42
ข.	80	134,660	16.37
ค.	125	275,326	33.48
ง.	33	59,751	7.26
จ.	60	102,443	12.46
รวม	400	822,295	100

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาอภิปรายผลเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนคะแนนที่แต่ละพรรคได้รับกับจำนวนที่นั่งที่แต่ละพรรคได้รับในการเลือกตั้งครั้งนั้น และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคะแนนกับความต่อเนื่องของพรรคการเมืองเพื่อพิสูจน์สมมุติฐานว่าพรรคการเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง(พรรคการเมืองเก่า)จะมีโอกาสได้รับเลือกเป็นตัวแทนมากกว่าพรรคการเมืองที่ขาดความต่อเนื่อง(พรรคการเมืองใหม่) หรือไม่ โดยจำแนกพรรคการเมืองเก่าและพรรคการเมืองใหม่โดยถือการจัดตั้งพรรคและดำเนินการทางการเมืองก่อนวันที่ 22 ธันวาคม 2522 ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ประกาศใช้บังคับเป็นเกณฑ์ในการจำแนกแล้ว อภิปรายผล